

Linda, 23:

Så är det att leva med en cp-skada

23-åriga **Linda Hahne** har en cp-skada. Under hela sin uppväxt fick hon höra att hon aldrig skulle klara av skolan. Men tack vare envishet, vänner och en fantastisk lärare tog hon sig till Stockholms universitet.

– Man kan ta sig väldigt långt i livet om man bara tänker positivt och inte stirrar sig blind på vad alla andra tycker och tänker, säger Linda.

AV EMELI EMANUELSON

Linda Hahne är 23 år och har en cp-skada. Cerebral pares, som det heter. Vi sitter och snackar i hennes studentlägenhet i Stockholm. Jag på sängen och Linda i sin rullstol. Det ser ut som i en typisk studenttå – ganska spartanskt med en dator, teve, sång, en träningscykel, ett bord och ett par stolar. Lite småstökigt är det också, som sig bör. Dels för att Linda inte direkt lider av städmani, men också för att det är svårt för henne rent mentalt att ha ordning på sina saker och organisera sitt arbete.

Trots det är Linda nu inne på sitt sista år på fritidspedagogprogrammet. Hennes intellekt är det inget fel på, även om studierna ibland kräver mycket energi för en person med koncentrations- och svårigheter, som i Lindas fall. Men för några år

sedan var det ingen som ens trodde att hon skulle komma i närheten av att studera vid Stockholms universitet, allra minst Linda själv.

Linda föddes för tidigt. Tillsammans med sin enäggstvilling **Therese** gjorde hon entré efter bara sju månader i magen och hamnade direkt i kuvös. Men där gick någonting snett.

– Det är egentligen ingen som vet exakt vad som hände, säger Linda. Vissa säger att något blev fel när vi skulle flyttas från kuvösen, andra säger att det var en infekterad nål. I vilket fall så slutade jag andas, men de lyckades återuppliva mig. Therese var också jättedålig, hennes lungor kollapsade. Men av någon anledning så var det bara jag som fick bestående men.

Till följd av syrebristen drabbades Linda av en hjärnblödning, som i sin tur ledde till cp-skadan.

För Linda innebar skadan ökad muskelspänning i armar och ben, samt perceptionsstörningar som påverkar orienteringsförmåga, rumsuppfattning och sinnesintryck, framför allt synen i Lindas fall. Hon fick även problem med balanssinnet, och medan Therese lärde sig att krypa, tog sina första steg och sprang ikapp med de andra barnen, så ålade sig Linda fram på armbågarna under sina första fyra år. Så småningom lärde hon sig att gå med hjälp av en rullator, och när hon inte orkade fanns där en liten, lilla rullstol till hands. Hon genomgick flera operationer, eftersom musklerna inte växte i samma takt som övriga kroppen, utan behövdes sträckas ut kirurgiskt istället. Trots detta minns Linda sin barndom som lycklig.

– Som barn levde jag mycket i nuet. Jag var väldigt glad och positiv, hade många vänner som anpassade sina lekar efter mig och tyckte det var kul att köra runt mig i rullstolen. Och tack vare min familj har jag alltid varit medveten om mitt egenvärde.

Men så förändrades livet för Linda. När hon var fem år skilde sig hennes föräldrar, och Linda och Therese flyttade med sin mamma till Östergötland, medan pappa stannade kvar i Stockholm med storebror. Det var svårt att hitta vänner på det nya stället och det gick trögt i skolan. Och så ställde hon sig slutligen frågan: Varför just jag?

– När jag var riktigt liten tänkte jag att, jaja, jag

kommer väl sitta i rullstol när jag är liten då, men sen när jag blir vuxen kommer jag att bli bra. När jag väl insåg att det inte skulle bli så, att jag var tvungen att förlika mig med att jag aldrig skulle bli frisk, gick jag in i en kris.

Samtidigt kände Linda för första gången bitterhet gentemot sin tvillingssystem.

– Therese står mig väldigt nära, och jag har jämfört mig mycket med henne. Många gånger kunde jag känna att det var orättvist att allt gick så mycket lättare för henne än vad det gjorde för mig. Att hon hade vänner, men inte jag. Fast jag har aldrig skuldbelagt Therese för det. Tvärtom var det Therese som hade mycket ångest över att det var jag som var sjuk.

Från att ha varit ett lyckligt och bekymmersfritt barn började Linda känna sig mer och mer anorlunda. Hon blev dock aldrig mobbad. Det var aldrig någon som skrek "cp" efter henne. Men ju äldre hon blev, desto svårare hade hon för att få vänner.

– Jag var ensam under stora delar av mellan- och högstadiet och höll mig mest till min assistent. De få vänner jag hade var osäkra på hur de skulle bemöta mig, på hur min skada hade påverkat mig. Jag tror att de var rädda för att sårta, och därför vågade de inte lära känna mig för mycket, för då skulle det bli för känsligt. Men jag klandrar inte dem. Man är osäker inför det man inte vet någonting om.

– Vad som däremot kan göra mig arg är när folk förväntar sig att jag ska vara på ett visst sätt bara för att jag sitter i rullstol. Det är kränkande när man pratar över huvudet på mig, och tar mig för mindre förstående.

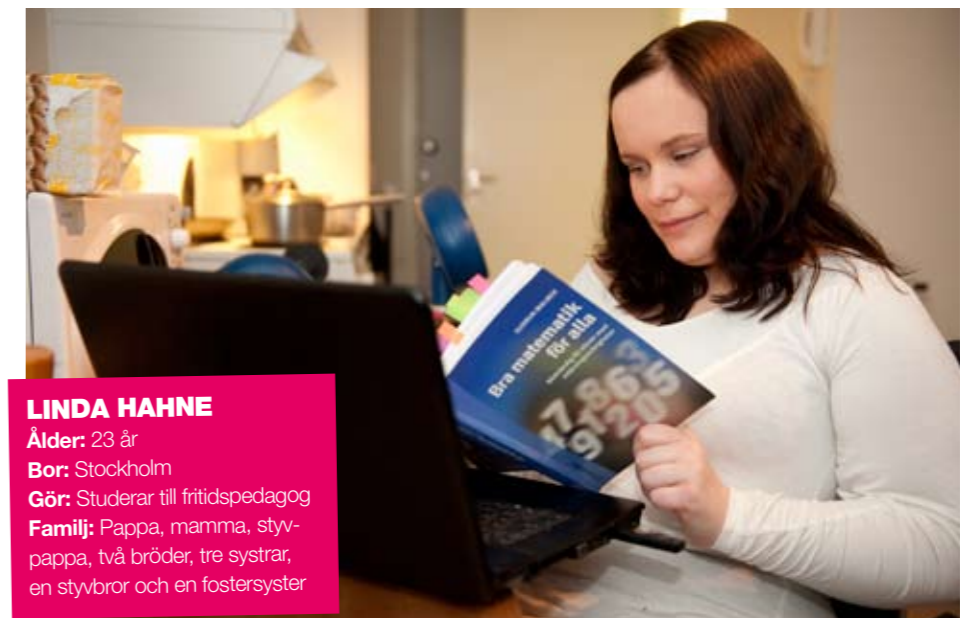
Det senare märktes mer hos lärarna än hos de jämnåriga kamraterna. Det rådde stor okunskap kring Lindas skada, och lärarna visste därför inte hur de skulle hantera henne. Den stora stötestenen blev matematiken. På grund av sitt dåliga sifferminne i kombination med koncentrationssvårigheter gick det trögt för Linda att räkna, och efter konsultation med diverse psykologer bestämde sig personalen på skolan att matte inte var något för henne.

– Jag kommer särskilt ihåg en psykolog som

När jag väl insåg att jag aldrig skulle bli frisk gick jag in i en kris.

sa att jag aldrig skulle komma längre än till en femteklassares nivå. Att jag var nästintill utvecklingsstörd när det gällde matematik. Som barn har man väldigt svårt att skilja på vad som har med prestation att göra och vad som har med själva jaget att göra, och när jag fick höra detta kände jag mig totalt värdelös.

Lindas föräldrar, hennes assistent och lärare trodde att genom att lyda psykologernas råd och bara acceptera att Linda inte kunde lära sig matte så hjälpte de henne, skyddade henne mot framtida misslyckanden genom att inte ens låta henne försöka. De förberedde Linda på att hon på sin höjd skulle ta sig igenom grundskolan, inte mer. I all välmening gjorde de Linda en björtjänst. Hennes självförtroende sjönk så lågt att hon till slut



LINDA HAHNE

Ålder: 23 år

Bor: Stockholm

Gör: Studerar till fritidspedagog

Familj: Pappa, mamma, styvpappa, två bröder, tre systrar, en styvbror och en fostersyster

inte klarade av uppgifter som gått bra tidigare, och det var med nöd och näppe som hon kom in på gymnasiet. Men där fick hon till slut hjälp.

Under gymnasietiden bodde Linda på ett elevhem för rörelsehindrade. Där träffade hon äntligen vänner. De var ett stort stöd under de turbulenta tonåren. Linda tampades med ådstörningar och en långvarig depression som handlade om att hitta sin plats, om att bli någon, om rädsla för att hamna utanför samhället på grund av funktionshindret. Om rädsla för att bli ensam igen. I samma veva förlorade hon sin kära mormor i cancer, och hennes bästa vän och första kärlek gick hastigt bort på grund av ett hjärtfel.

– Sorgen var svår, men jag visste att om jag skulle lyckas fick jag inte ge upp, säger Linda.

Den person som särskilt hjälpte Linda att kämpa vidare var **Göran Hansson**, speciallärare i matematik.

– Jag hade så lågt självförtroende när jag först träffade Göran att jag var rädd för honom de första lektionerna. Men han visade sig vara en jättegullig och varm människa. Han förklarade för mig att om jag skulle ge min framtid en ärlig chans så måste jag tro på mig själv, annars så skulle jag

inte att kunna lära mig. Så då bestämde jag mig för att ge mattem en ärlig chans.

Under fyra år jobbade Linda och Göran med att fylla i luckorna från grundskolan. Men mattelektionerna handlade inte bara om matte. Göran förstod att Lindas bekymmer till 80 procent hängde på självförtroendet.

– Vissa lektioner satt vi och räknade, och andra satt jag och grät över mina kärleksbekymmer. Göran såg mig som en person och kunde bemöta mig där jag var just då. Jag kände mig plötsligt inte dum längre. Han jobbade upp mitt självförtroende så pass mycket att jag blev bättre även i andra ämnen. Jag har så himla mycket att tacka honom för, jag vet inte vart jag ska börja någonstans!

År 2008 gick Linda ut gymnasiet, med betyg i matte. Direkt därefter sökte hon till universitetet – och kom in. Lindas familj var länge oroliga för hur hon skulle klara av det höga tempot på universitetet, särskilt efter allt hon precis gått igenom. Men hon överraskade dem alla genom att på egen hand fixa lägenhet, ordna med ekonomin, och skaffa assistans, samtidigt som hon betade av kurs efter kurs.

– Man kan faktiskt ta sig väldigt långt i livet om man bara tänker positivt och inte stirrar sig blind på vad alla andra tycker och tänker. Det är väldigt kul nu att se tillbaka på allt jag har klarat av, hur det har gjort mig starkare. Jag tror att man behöver gå igenom svårigheter för att bli stark, annars rasar världen när katten dör. Hellre bakslag än inga utmaningar alls, för det hör till livet.

Efter examen hoppas Linda på att få jobba med rörelsehindrade barn, att få den där handikappsanpassad lägenheten som hon ansökt om, och att träffa en trevlig kille som hon kan resa till Australien med innan de får barn. Men hon är rätt nöjd med livet som det är, just nu.

– Idag känns det som att jag har världens rikaste liv. Jag är jättelucky! Jag har fantastiska vänner som jag är tacksam för och väldigt mån om, jag går på universitetet, och har kul på fritiden. Jag ser idag mitt handikapp som en parantes till vem jag är. Egentligen är det ju en ganska liten del av mitt liv, men det har tagit ett tag att komma fram till. Jag ser mig själv som vem som helst, och lägger inte så mycket fokus på min cp-skada. Det är bättre att fokusera på det som betyder något i livet.

OM CEREBRAL PARES

Cerebral pares betyder förlamning genom hjärnskada, och uppstår antingen under graviditeten, i samband med födseln, eller under de första åren. Cp är ett samlingsnamn för en rad störningar av muskelkontrollen, och är den vanligaste orsaken till rörelsehinder hos barn och ungdomar. Förutom rörelsehinder kan också tal, syn och hörsel påverkas, men problemen kan förändras och förbättras genom träning och rehabilitering.